

K VÝZNAMNÉMU ŽIVOTNÍMU JUBILEU

prim. MUDr. & RNDr. JANUSZE SIKORY, CSc.

Když jsme před 20 lety uspořádali našemu kolegovi a kamarádovi Januszi Sikorovi k jeho kulatému životnímu jubileu shromáždění spoluzaměstnanců a přátel v Divadle Psychiatrické léčebny v Bohnicích, kde byl tou dobou primářem, začínala oslavná přednáška jubilantovi výčtem milníků v dějinách přírodních věd, až jsme se přiblížili k rozhodujícímu bodu v dějinách, což je 12. listopad 1942, kdy se narodil Janusz Sikora. Pochází z polského Slezska (proto se píše s měkkým krátkým i), avšak na lékařskou fakultu nastupuje na Univerzitě Palackého v Olomouci, kde promuje v roce 1965. V r. 1971 absolvuje navíc Přírodovědeckou fakultu Univerzity Karlovy, kde obhájil diplomovou práci „*cAMP a jeho ovlivnění psychofarmaky v pokusech in vitro.*“ Rok nato obhájuje doktorát (RNDr.) prací *Některé aspekty metabolismu cAMP ve vztahu k psychofarmakům.* V roce 1985 obhájuje kandidátskou práci (CSc.) na téma „*Specifické vazby antidepressiv v klinických a experimentálních podmínkách.*“ V roce 1965 nastupuje jako sekundář do Psychiatrické léčebny v Horních Bečkovících, kde pracoval do roku 1994, prvních 7 let jako sekundář, od roku 1972 do r. 1990 jako primář, po revoluci v letech 1990–1993 jako ředitel, který léčebnu neobyčejně pozvedl, rozvinul a vdechl do ní nový život. Nicméně vinou různých intrik místních politických funkcionářů byl této funkce víceméně zbaven, ale působil v léčebně ještě rok jako primář. R. 1994 vyhrál konkurs na primáře Dětské psychiatrické kliniky Fakultní nemocnice v Motole, kde působil až do roku 2001. Posléze přešel do Bohnic, kde působil také jako primář. Dnes je soukromým ambulantním psychiatrem v Praze 2.

V r. 1994 založil Společnost pro biologickou psychiatrii, kterou posléze přivedl až do Světové asociace Společnosti pro biologickou psychiatrii, a dlouhá léta ji jako předseda vedl.

Jako autor nebo spoluautor publikoval na 140 prací v českých i mezinárodních odborných časopisech.

A zde je namísto vybočit ze struktury klasických oslavných článků k jubileím a osvěžit vzpomínku několika osobními zážitky s jubilantem.

V prezentaci, kterou jsem si před dvaceti lety pro Janusze připravil, byl zabudován morfing, ve kterém se Janusz postupně měnil z malého batolety v důstojného šedesátníka v průběhu asi 1 minuty. Vyzval jsem obecenstvo, aby se na mimino upřeně dívalo, že nastane jeho telepatická proměna v čase a že velmi záleží na jejich soustředění. Když všichni zapíchlí zrak do očí batolety, začalo se postupně proměňovat v dospělejšího Janusze Sikoru a posléze v prošedivělého šedesátníka. Upozornil jsem je, ať to nepřeznou, že ještě žije. Když morfing proběhl, do ztichlého sálu se ozval nepřeslechnutelný hlas docenta Bašteckého: „To bude asi nějaký trik.“

Náš věk a s ním spojená bezbřehost myšlenkového proudu by mohly omlouvat desítky podobných histerek, jež by se mi chtělo na tomto místě při vzpomínkách na společná desetiletí strávená v sociální síti dnes 70–80letých psychiatrů uvádět. Za zmínku však stojí ještě alespoň jedna příhoda, kterou vnímám jako „eye opener“ ve vztahu k některým alternativním metodám léčby. Asi před 40 lety jsme s Januszem cestovali na kongres biologické psychiatrie vlakem do Stockholmu. Když jsme se blížili ke Stockholmu, dostal jsem tak příšerný průjem, že hrozilo nebezpečí, že nebudu ten vlak moci vůbec opustit. Naštěstí Janusz bydlel v hotelu Terminus přímo naproti stockholmskému nádraží. Šlo tedy o to, v krátké pauze mezi nezadržitelnými proudy vyprazdňování rychle přeběhnout ulici a vletět k Januszovi na pokoj. Když se to podařilo, Janusz vytáhl svá akupunkturistická fídlátka se slovy: „Hele, já Ti to zkusím zastavit.“ A zabodl mi dvě akupunkční jehly do blízkosti pupku. Když je šroubovým pohybem sem tam zaváděl a objevila se krátká nevolnost, s uspokojením konstatoval: „Teď jsme v bodě čchi, to je OK. Nech si to tady tak 20 minut a uvidíme, co to udělá.“ Od té chvíle jsem po celou dobu kongresu (5 dní) měl zácpu.

Jenomže co čert nechtěl, druhý den se Janusz zablokoval tak, že nemohl pohnout hlavou a měl kruté bolesti od krční páteře. Nevěděl nic lepšího než mě přinutit, abych tentokrát ošetřil akupunkturisticky já jeho s tím, že mne bude navigovat. Sedl si obkročmo na židli, opěradlo před sebou, na něm zkřížil ruce, nechal mě vyhmatat příslušný meziobratlový prostor a chtěl, abych jehlu zapíchl do krku v místě, které on uznal za vhodné. Když jsem napodoboval šroubovitého pohybu sem tam a jehlu zanořoval, měl jsem už od počátku pocit, že se prorazím někam do míchy a že Janusz ochrne. Když byla jehla v bodě čchi, Janusz klidným hlasem poznamenal: „No, to by pomalu stačilo. Víš co, jeď napřed na kongres, já tady chvíli počkám a pak tě dojedu.“ V tu chvíli mi nedošlo, jak nerozumné je to

rozhodnutí. Když jsem dorazil na kongres a Janusz stále nejel, začal jsem si představovat, jak tam na tom pokojí sedí, trčí mu jehla z krku, on si ji nedokáže vlastními silami na zádech vyndat, posléze ztratí vědomí, najde ho tam personál, nedej Bože mrtvého, na jehle budou moje otisky prstů – a fantazie běžela na plné obrátky. Janusz dorazil asi po 4 hodinách, k večeru, zcela fit a rozesmátý jako vždycky, jenže ve mně by se do té doby krve nedořežal.

Tak jako je Janusz robustní postava fyzicky, tak je robustní i psychicky. Má široké srdce, zemitý intelekt a značnou resilienci při zvládání různých ran osudu. O tom svědčí mj. i to, že přes dávno překonaný infarkt myokardu pracuje v plném nasazení i ve svých 80 letech, k čemuž je možné mu jenom poblahopřát. Milý Januszi, do dalších nejméně 40 let Ti přeji stále zdraví, dobré přátele, štěstí v rodině i v práci a stále stejně otevřenou mysl. Q.B.F.F.F.

Tvůj Cyril
Cyril.Hoschl@nimh.cz

ZPRÁVA O 20. MEZINÁRODNÍM KONGRESU TERAPEUTICKÉHO MONITOROVÁNÍ LÉKŮ A KLINICKÉ TOXIKOLOGIE

(20th International Congress of Therapeutic Drug Monitoring and Clinical Toxicology, IATDMCT)

Praha, 18.–21. září 2022

Kongresu se zúčastnilo kolem 300 převážně klinických farmakologů z celého světa. V organizačním výboru byli profesor Grundmann, doc. Kacířová z FN Ostrava a doc. Urbánek, kteří jsou uznávanými odborníky v této oblasti. V rámci kongresu bylo věnováno jedno celé sympozium problematice psychofarmak. Bohužel tato mezinárodní událost unikla pozornosti naší psychiatrické veřejnosti. Dovoluji si uvést krátký přehled toho, co považuji za perspektivní v dané problematice, a zmínit se detailněji o sympoziu věnovaném psychiatrii.

VYBRANÉ PLENÁRNÍ PŘEDNÁŠKY

První plenární přednášku na téma TDM protiinfekčních látek u speciálních subpopulací přednesl Cattaneo z Milána. Soustředil se na konkrétní specifické subpopulace (těhotné ženy, starší věkové kategorie, HIV pozitivní, obézní, nemocní v kritickém stavu). U těhotných žen dochází k fyziologickým změnám (zvýšení plazmatického objemu, změny farmakokinetiky), které ovlivňují plazmatické hladiny léků. Jako příklad uvedl farmakokinetiku antiretrovirálních látek, jejichž hladina je v graviditě při standardních dávkách zvýšena. U starších lidí významně ovlivňují hladiny farmak polyterapie a lékové interakce. U obézních lidí upozornil, že z hlediska TDM není BMI (body mass index) optimálním indikátorem pro stanovení

dávky. U nemocných v kritickém stavu z jakýchkoliv příčin zdůraznil nutnost kontinuálního monitorování hladin léčiv s rychlou zpětnou vazbou.

Následovala zajímavá diskuse o možnosti změny informací o léku (SPC) a o tom, kdo může změnit SPC. V diskusi také zaznělo, že informace v SPC jsou založeny převážně na starších farmakokinetických datech.

DALŠÍ PLENÁRNÍ PŘEDNÁŠKA SE TÝKALA MIKROODBĚRŮ

Přednášející (Ch. Stove) se zaměřil na mikroodběry. Jedná se o odběry malého množství krve (3–50 mikrolitrů) odebrané obvykle z prstu. Využívají se v preklinických animálních studiích, v klinických studiích, kdy je výhodná možnost odběru doma, i velkých postmarketingových studiích. V malém vzorku lze detekovat nejen léky, ale také DNA, mRNA, proteiny, stopové prvky. Umožňuje stanovení fenotypu (po aplikaci lékového koktejlu monitorováním jeho složek včetně aktivních metabolitů). Historicky byla tato metoda aplikována již před 60 lety u fenylketonurie. Zhruba před 10 lety nastal boom této metody spojený s nereálným očekáváním. Převzetí vědeckou komunitou však bylo malé. Kromě výhod této metody (malý objem, snadný transport) se poukazovalo na nevýhody